

Του Δρ. **Γιώργου Παϊσίδα**
Ελληνική Επιτροπή Φωτισμού

«Ήταν φώτα, χίλια φώτα, μα
δεν ήτανε το φως»

στίχος από το ποίημα του
Γεώργιου Βερίτη «Ζητώντας το Φως»
– αντί τίτλου

Στις ημερολογιακές σημειώσεις του Γιώργου Σεφέρη για τη Μεγάλη Παρασκευή του 1964¹, βρίσκει κανείς κάποια διακριτά ίχνη υγιούς αντίδρασης στην αλλοτρίωση που επέφερε ο πρώτος εξωραϊστικής* αντίληψης ηλεκτροφωτισμός της Ακρόπολης στο πλαίσιο μιας «μιντιακής» υποστήριξης του δόγματος «ανήκομεν εις την Δύσιν», με τη συνδρομή γαλλικής τεχνολογίας Ήχου και Φωτός, στις αντίστοιχες εκδηλώσεις που το 1959 παίρνουν θέση στο εξώφυλλο του περιοδικού *Le Figaro*².

Γράφει ο ποιητής, στις 2 Μαΐου 1964: «*Στον Επιτάφιο, στον Αϊ-Δημήτρη το Λουμπαρδιάρη. Ο Επιτάφιος της Στέρνας. Στεκόμασταν αντίκρυ στην εκκλησιά στους πρόποδες του Φιλοπάππου. Κεριά αναμμένα τριγύρω κι αντίκρυ.*

Η σκοτεινή Ακρόπολη (όχι φωταγωγημένη, ευτυχώς) δεξιά.»

*: *City beautification* ήταν ο αρχικός τίτλος της τεχνικής επιτροπής TC-5.21 και μετέπειτα TC-4.56 της Διεθνούς Επιτροπής Φωτισμού-CIE – <http://www.cie.co.at/eilv/1000>.

Για τον φωτισμό της Αθήνας

«Ήταν φώτα, χίλια φώτα, μα δεν ήτανε το φως»

Μισόν αιώνα αργότερα, η ίδια συμπλεγματική μεγαλομανία, απόρροια μιας ακαταστάλακτης και γι' αυτό ευάλωτης ταυτότητας, συντηρεί την αποξένωσή μας από κάθε οικείο στοιχείο του νυκτερινού αστικού τοπίου, ανοίγοντας διάπλατα την πόρτα στην άκριτη κατανάλωση των σύγχρονης έκδοσης τεχνολογιών και τεχνικών φωτισμού, χωρίς κάποια τεκμηριωμένη αναφορά στις επίκαιρες πραγματικές ανάγκες του δημόσιου χώρου και τις προοπτικές της δημόσιας νυκτερινής εικόνας της πόλης, και μάλιστα χωρίς κανένα περιθώριο απελευθέρωσής μας από την τροφοδοτούσα τον άγονο μιμητισμό μας στάση πολιτιστικής υποτέλειας που επέβαλλε εύκολα την επιλογή Γάλλου μελετητή φωτισμού και στον πιο πρόσφατο φωτισμό της Ακρόπολης, που στήριξε τον ολυμπιακό φαραωνισμό του 2004, τρέφοντας μια αφελή εθνική αυταρέσκεια και προωθώντας την εντυπωσιοθηρική και συνάμα εφήμερη προσέγγιση του νυκτερινού αστικού τοπίου.

Μέχρι να φτάσουμε στο καίριο 2004 μεσολάβησε κι ένα διάστημα γερμανικού φωτιστικού στόμφου, όταν η αυταρχική αισθητική του Albert Speer, που φιλοτέχνησε το υποβλητικό τεχνητό φως των μαζικών συγκεντρώσεων του Hitler από το 1934 έως το 1938, εισήλθε στην Ελλάδα με το Γερμανό Gerd Hof για να φωτίσει εορταστικά την Ακρόπολη την Πρωτοχρονιά του 2000 και ξανά την Πρωτοχρονιά του 2002, οπότε φωτίστηκε εορταστικά η Πλατεία Συντάγματος και η «Νύχτα του Ευρώ», όπως ονομάστηκε η εκδήλωση που έγινε για χάρη

της αναίτια θριαμβευτικής υποδοχής του νέου μας νομίσματος.

Ωστόσο, σκοπός της παραπάνω σύνοψης αναδρομής σε αδιάψευστα συμβάντα της πιο πρόσφατης ιστορίας μας δεν είναι να ενοχοποιηθεί, εν τέλει, ο φωτισμός της Ακρόπολης, που ολοκληρώθηκε με μεγάλη προσπάθεια το 2004 και εγκαταλείφθηκε στη συνέχεια, όσο να αξιολογηθεί νηφάλια η πραγματική συμβολή του στην ποιότητα ζωής και την ταυτότητα της πόλης, καθώς και η αντίστοιχη απόδοση της αφειδούς ροής οικονομικών πόρων που διατέθηκαν γι' αυτόν το σκοπό σε οφέλη για τον κάτοικο της πόλης. Εξάλλου, σε απόλυτη σύμπνοια με τον ποιητή, σβήνει κάθε χρόνο, στην Πανσέληνο του Αυγούστου, ο τεχνητός φωτισμός της Ακρόπολης και αυτή, από επιβλητικό αντικείμενο θέασης στο οπτικό πεδίο του απομακρυσμένου παρατηρητή, μεταβάλλεται σε επισκέψιμο ιερό τοπίο, με τη συνδρομή ακόμη και όσων υπηρετούν τα σχέδια μιας κομπάζουσας αϊγλης.

Είναι προτιμότερο, λοιπόν, να αναγνωρίσουμε, χωρίς ευσεβιστικούς ενδοιασμούς, τα πραγματικά κίνητρα και τη σκοπιμότητα του όποιου φωτισμού του βράχου της Ακροπόλεως και του Παρθενώνα, που συνοψίζονται στην κραυγαλέα εμπορική υπεραξία που αυτός προσδίδει στις επιχειρηματικές δραστηριότητες της οικονομίας του ελεύθερου χρόνου, με κυριότερες εκείνες που συνδέονται με την εστίαση και τη διανυκτέρευση σε σημεία που προσφέρουν οπτική επαφή με το σημαντικότερο τοπόσημο της πόλης, από το να υποκρινόμαστε πολιτιστική ευαισθησία για τη νυκτερι-

νή εικόνα της πόλης, η οποία ζημιώνεται δεινότερα από την ανομία και αυθαιρεσία της πανσπερμίας των φωτεινών επιγραφών και ποικίλων άλλων ιδιωτικών επεμβάσεων φωτισμού υπαίθριων χώρων, στα όριά τους με το δημόσιο χώρο, ή ακόμη και από την προχειρότητα της διαχείρισης του δημόσιου φωτισμού που σήμερα, έστω ανεπίγνωστα, επιδοτείται στο πλαίσιο μιας ψευδεπίγραφης συμμόρφωσης με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Ατζέντας 2020. Όπου περιλαμβάνεται και η προώθηση του Φωτισμού Στερεάς Κατάστασης, ευρέως γνωστού ως τεχνολογία LED, καθώς και με τις επιταγές της τροποποιηθείσας το 2018 κοινοτικής οδηγίας ΕΕ 27/2012 για την Ενεργειακή Αποδοτικότητα. Σημειωτέον ότι η καταναλισκόμενη σήμερα για τον ηλεκτροφωτισμό της Ακρόπολης ενέργεια αναλογεί στην καταναλισκόμενη ενέργεια για ηλεκτροφωτισμό οδικού δικτύου μήκους 100 χλμ. με φωτισμό σύγχρονης τεχνολογίας σε περιοχή του Δήμου, χωρίς απαραίτητη οπτική επαφή με το βράχο της Ακροπόλεως, της οποίας περιοχής οι κάτοικοι, όμως, επιβαρύνονται με τα τέλη δημοτικού φωτισμού που αναλογούν στην Ακρόπολη εξίσου με εκείνους που διαθέτουν οπτική επαφή με το μνημείο ή/και αναπτύσσουν κερδοφόρο επιχειρηματική δραστηριότητα επενδύοντας στη θέα της Ακρόπολης. Η προκείμενη ανισότητα αντιβαίνει μάλιστα τις πρόνοιες για την ενεργειακή φτώχεια της παραγράφου 7(α) του άρθρου 7 της παραπάνω κοινοτικής οδηγίας, καθώς και τις πρόνοιες για τον εξορθολογισμό της χρηματοδότησης μέτρων βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας της παραγράφου 9(β) του ίδιου άρθρου.

Αντίθετα, ελλείπει επιδότησης του εξορθολογισμού των αναγκών μας και ανάλογων δράσεων που σχετίζονται είτε με την αποξήλωση περιττού φωτιστικού εξοπλισμού, είτε με την εφαρμογή περιορισμένου ωραρίου λειτουργίας τμημάτων των εγκαταστάσεων δημοτικού φωτισμού, στα οποία περιλαμβάνονται και οι φωτισμοί εμβληματικών μνημείων, τα απλά μέτρα βελτίωσης ενεργειακής αποδοτικότητας στην Ελλάδα αντιμετωπίζονται, δυστυχώς, με τεχνολογική υπεροψία. Αυτή συνεπικουρείται από την πολιτική διστακτικότητα για αποφάσεις, όπως εκείνες που, π.χ., στη Γαλλία, επέ-

βαλλαν πρόστιμο 750 ευρώ στις επιχειρήσεις που δεν έσβηναν τις φωτεινές επιγραφές τους και το φωτισμό της όψης των κτιρίων τους μετά τη 01:00 το πρωί ή, στο Ηνωμένο Βασίλειο, την αβλαβή³ διακοπή της λειτουργίας του οδικού φωτισμού τις μεταμεσονύκτιες ώρες.

Από πολιτική άποψη, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η απόφαση Δήμων του Ηνωμένου Βασιλείου να διακόψουν τη λειτουργία του οδικού φωτισμού τις μεταμεσονύκτιες ώρες, καθώς η συγκεκριμένη χώρα, που λαμβάνει μια τόσο ρηξικέλευθη και ίσως αδιανόητη για τους δημοτικούς μας άρχοντες απόφαση, εμφανίζει σε πανευρωπαϊκή κλίμακα το υψηλότερο ποσοστό ειδικών φωτισμού στον πληθυσμό της και συμμετέχει ενεργά, εδώ και τουλάχιστον μισό αιώνα, σε όλες τις τεχνικές επιτροπές διεθνών οργανισμών τυποποίησης (ISO, CEN κ.α.) των προϊόντων και υπηρεσιών φωτισμού, τα πρότυπα των οποίων η Ελλάδα υιοθετεί άκριτα εδώ και δεκαετίες με γραφειοκρατική ευλάβεια, χωρίς ωστόσο να συμμετέχει δημιουργικά στο έργο των τεχνικών επιτροπών ή να έχει αναπτύξει επαρκείς υποδομές που να είναι σε θέση να επιτηρήσουν με επιτυχία την εφαρμογή προτύπων φωτισμού.

Αξίζει, δε, να σημειωθεί εδώ ότι, ενώ οι ανθρώπινες ανάγκες και τα όρια επάρκειας του εκάστοτε αγαθού για την κάλυψή τους (π.χ. οι ανάγκες οπτικής άνεσης και η αναλογούσα σε αυτές επάρκεια φωτισμού) παραμένουν στην ουσία τους σταθερά, τα πρότυπα φωτισμού διαφοροποιούν τις απαιτήσεις φωτισμού σύμφωνα με τις τεχνολογικές δυνατότητες της εποχής τους. Έτσι, το 1913, η υποδεικνυόμενη από την Εταιρία Φωτοτεχνίας της Αμερικής (IES-Illuminating Engineering Society) στάθμη φωτισμού σε συνοικιακή οδό αμιγούς κατοικίας ήταν 0,43 lx, δηλαδή υπο-εικοσαπλάσια της υποδεικνυόμενης σήμερα για μία αντίστοιχη οδό κατηγορίας S2, σύμφωνα με το κοινοτικό πρότυπο EN 13201⁴. Η κατακόρυφη άνοδος της ενεργειακής απόδοσης των νέων τεχνολογιών φωτισμού και η διαρκής υποχώρηση των τιμών αγοράς τους υπήρξε σίγουρα ο βασικότερος λόγος της αχαλίνωτης αυτής ανόδου των ενδεικνυόμενων τιμών εντάσεως φωτισμού, σε συνδυασμό βεβαίως με τη θεσμική πίεση που ασκεί η Ψηφιακή Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για

την αφομοίωση της Τεχνολογίας Φωτισμού Στερεάς Κατάστασης ή LED, όπως αυτή είναι ευρύτερα γνωστή.

Έτσι, η Ελλάδα της κρίσης, σχεδόν αντανάκλαστικά και με βιασύνη για την απορρόφηση των αφειδώς διατιθέμενων οικονομικών πόρων της ΕΕ για την προώθηση της τεχνολογίας φωτισμού στερεάς κατάστασης, βάλθηκε να αντικαταστήσει τα παλαιά φωτιστικά της με νέα, τεχνολογίας LED, μιμούμενη πόλεις σε χώρες με εντελώς διαφορετικό ιστορικό φωτισμού από το δικό της και με εξορθολογισμένη οργάνωση ωριμασμένων διαδικασιών δημόσιων προμηθειών.

Ο εκσυγχρονισμός του δημοτικού φωτισμού

Ας ρίξουμε όμως μια ματιά στις ιδιαίτερες συνθήκες της παρωδίας εκσυγχρονισμού του δημοτικού φωτισμού της χώρας. Με βάση τα παραπάνω, είναι ήδη προφανής ο αυθαίρετος προσδιορισμός των αναγκών φωτισμού με το ευσεβιστικό πρόσχημα του πρακτικά ανεργού (παρά την προ 15-ετίας οικειοθελή εναρμόνιση της 1^{ης} εκδόχης του με την ελληνική νομοθεσία ΦΕΚ 1792 / Β / 3-12-2004) κοινοτικού προτύπου EN 13201 και με έμφαση στη γενναιόδωρη υπέρβαση του κατώτατου ορίου φωτισμού, χωρίς παράλληλη θέσπιση ενός καίριου για τη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας ανωτάτου ορίου. Ωστόσο, το 1938, το Ηνωμένο Βασίλειο προέβλεπε, στο βρετανικό πρότυπο φωτισμού, ανώτατο όριο φωτισμού σε συνθήκες συναγερμού λόγω απειλής υπερπτήσεων εχθρικών αεροσκαφών, μόλις τα 0,002 lx, δηλαδή τη στάθμη φωτισμού που αντιστοιχεί στον αίθριο έναστρο ουρανό σε ασέληνη περίοδο της νύχτας. Εξάλλου, οι ανάγκες φωτισμού μπορούν να διαφοροποιηθούν και λόγω επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων. Έχει συμπληρωθεί μόλις μία εικοσαετία από την ανακάλυψη του χρονοβιολογικού αισθητήρα στα γαγγλιοκύτταρα του αμφιβληστροειδούς και, ενώ έχει ήδη ενοχοποιηθεί η υψηλή αναλογία ιώδους ακτινοβολίας στο ορατό φάσμα των φωτεινών πηγών φωτισμού για πλήθος νοσηρών συμπτωμάτων συσχετιζόμενων και με την παρεμπόδιση της έκκρισης μελατονίνης⁵, έχοντας με τη σειρά της οδηγήσει πρόσφατα και στην εκπόνηση δι-

εθνούς οδηγίας για τη μέτρηση του νεοεισαχθέντος μεγέθους του μελανοπικού φωτισμού⁶, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποφασίζουν την τύχη του νυκτερινού τοπίου της επικράτειάς τους αφημένοι στους δεξιοτέχνες των δημόσιων διαγωνισμών προμήθειας που, με το αντικαινοτομικό πρόσχημα του ρεαλισμού, προσπερνούν με ευκολία σημαντικές επιστημονικές εξελίξεις, όπως οι παραπάνω. Ακόμη και όταν αυτές σηματοδοτούνται από διακλαδικής σημασίας γεγονότα, στα οποία συγκαταλέγεται και η απονομή, το 2017, του Νόμπελ Ιατρικής στους Jeffrey C. Hall, Michael Rosbash & Michael W. Young για τα ευρήματά τους ως προς τον φωτοδιαίτο κρικό ρυθμό, και εκθέτουν έτσι τους ΟΤΑ στον κίνδυνο της απαξίωσης του αποκτάμενου, χωρίς αντίληψη προοπτικής, δημοτικού φωτισμού, είτε λόγω των επιπτώσεων του νόμου του Haitz⁷, είτε ακόμη λόγω της αδιάφορης, για το απώτερο μέλλον, καταναλωτικής αντίληψης που αντιμετωπίζει τα φωτιστικά σαν ευτελή αναλώσιμα είδη. Όταν οι δρόμοι θα φωτίζονται από Συστήματα μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών – ΣμηΕΑ⁸ και δορυφόρους⁹ ή οι οδηγοί δεν θα χρειάζονται πλέον οδοφωτισμό στην εποχή του αυτοκινήτου χωρίς οδηγό, τα φώτα αυτά θα πρέπει απλά να ανακυκλωθούν και όχι να διατηρηθούν δεκτικά στις επερχόμενες τεχνολογίες, δηλαδή εξυπηρετήσιμα - serviceable – κατά τη σχετική Λευκή Βίβλο¹⁰ – στη θέση τους, όπως π.χ. συνέβη στο Denver, με τα φωτιστικά που σχεδιάστηκαν για το 16th Street Mall από τον Howard Brandston να διατηρούνται εκεί από το 1982, έχοντας υποδεχτεί με τη σχεδιαστική του υποστήριξη άλλες δύο γενιές τεχνολογιών με πιο πρόσφατη αυτή των LED. Στον αντίποδα ακριβώς αυτής της αντίληψης για την αειφόρο ανάπτυξη, όταν εφθάρησαν οι κολοροκωνικοί φεγγίτες των εμβληματικών φανών του Λιστόν στην Κέρκυρα, αντικαταστάθηκαν με πολυεδρικούς φεγγίτες που αλλοιώνουν με τα παρεμβαλλόμενα καΐτια την αυθεντική αισθητική του φανού που, μεταξύ των άλλων, επλήγη και από τη μετάβαση στην εποχή του εξηλεκτρισμού, με αποτέλεσμα σήμερα να έχει εξαλειφθεί από το δημόσιο χώρο η παρουσία της εποχής του αερίοφωτος. Με ανάλογη βαρβαρότητα, προχώρησε πρόσφατα και η ενεργειακή αναβάθμι-

ση των εκλεκτών φανοστατών του Ζαπτείου και έπεται συνέχεια. Αντίθετα στο Ντίσελντορφ και στο Βερολίνο, η διεκδίκηση και υπεράσπιση της αστικής ταυτότητας διατηρεί στη θέση του ανέπαφο πλήθος φανοστατών αερίοφωτος¹¹.

Ωστόσο, το μεγαλύτερο πρόβλημα στο δημοτικό φωτισμό σήμερα προκύπτει από την παραθεώρηση της υστέρησης της ποιότητάς του, η οποία, αν και μπορεί να περιγραφεί τεχνικά με μεγάλη ακρίβεια, δε μπορεί να γίνει με αυτόν τον τρόπο αισθητή στην πλειονότητα των αδαών και ενδεχομένως και αρμοδίων, ώστε, με βάση τη βιωματική και όχι γραφειοκρατική επαφή τους με μια υψηλή ποιότητα φωτισμού, να μπορούν να αξιολογήσουν την αντίστοιχη ποιότητα του νυκτερινού αστικού τοπίου. Και όσο κανείς έχει την εντύπωση ότι ο αντιπροσωπευτικότερος δημοτικός φωτισμός της χώρας είναι ήδη περίπου εφάμιλλος με αυτόν της Σλοβενίας ή της Ολλανδίας π.χ. γίνεται δεκτικότερος στη διαίωση του σφάλματος των παλαιών εγκαταστάσεων που αστοχούν εξίσου ως προς το άυλο φως, όταν τα παλαιά φωτιστικά αντικαθίστανται από νέα σύγχρονης τεχνολογίας.

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα διατίθενται, λόγω των κοινοτικών πιέσεων για ενισχυμένη ενεργειακή αποδοτικότητα και αφομοίωση της τεχνολογίας φωτισμού στερεάς κατάστασης, τόσο πολλά χρήματα για το δημοτικό φωτισμό, χωρίς η Ελλάδα να είναι έτοιμη να τα απορροφήσει δημιουργικά, αναπληρώνοντας το έλλειμμα ποιότητας φωτισμού και νυκτερινού αστικού τοπίου των Δήμων της. Η έλλειψη ετοιμότητας για τη δημιουργική αξιοποίηση αυτών των πόρων δύσκολα θα έχει καλύτερη κατάληξη από το φιάσκο των φωτοβολταϊκών τραπεζικών προϊόντων της προ κρίσεως περιόδου, αλλά και από κάθε άλλη θλιβερή ιστορία στρέβλωσης της εθνικής μας οικονομίας με επιδοτήσεις, είτε κάποτε για τα αδοϋλευτα πορτοκάλια της χωματελής είτε πιο πρόσφατα για την απόσυρση των δουλεμένων ξύλινων αλιευτικών σκαφών.

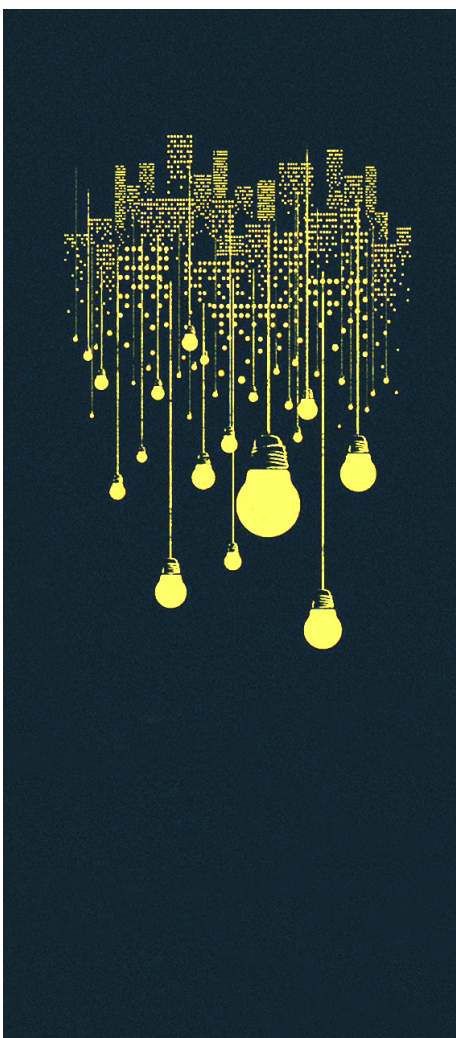
Ο ταχύρρυθμος χορός προμηθειών δημοτικού φωτισμού έχει ήδη φουντώσει κι ο Έλλην Οδυσσέας δεν έχει ακόμη κερώσει τα αυτιά του για να προστατευθεί από τις Σειρήνες του πρόσκαιρου κέρδους. Αντίστοιχες συμβάσεις, ύψους

τουλάχιστον 100 εκατομμυρίων ευρώ, έχουν ήδη υπογραφεί, ενώ έπεται η προκήρυξη επιπλέον έργων φωτισμού με την μορφή ΣΔΙΤ πολλών δισεκατομμυρίων ευρώ. Σε τέτοιες συνθήκες, είναι φυσικό να ευδοκιμήσει και η απροσεξία σε βαθμό διαφθοράς! Ενδεικτικά, στο Δήμο Φυλής, τη Μεγάλη Τρίτη 23 Απριλίου 2019, προσαυξήθηκε, (Αριθμός Πρακτικού 9, Αριθμός Απόφασης 339) εκ των υστέρων και χωρίς διαγωνιστική διαδικασία, ο αριθμός των παραγγελλθέντων φωτιστικών οδοφωτισμού του αρχικού αναδόχου κατά 1.814 τεμάχια, που δεν είχαν μετρηθεί σωστά στην αρχική αποτύπωση!

Για μια εθνική πολιτική φωτισμού

Το έλλειμμα εθνικής πολιτικής φωτισμού είναι και χρόνιο και προφανές. Αρκεί να ανατρέξει κανείς στα στοιχεία τεκμηρίωσης για το δημόσιο φωτισμό που αναφέρονται στη Ελλάδα στη σχετική μελέτη που εκπονήθηκε για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή DG TREN unit D3¹² ήδη το 2007. Στη σελίδα 76 της μελέτης αναφέρεται ως πηγή πληροφόρησης για την Ελλάδα, πάλι στην Ένωση Σωματείων Κατασκευαστών Φωτιστικών Σωμάτων Ευρώπης CELMA, ο συντάκτης του παρόντος άρθρου, προφανώς λόγω αδυναμίας των αρμόδιων υπηρεσιών να απαντήσουν υπεύθυνα στα αντίστοιχα ερωτήματα της έρευνας. Αν πράγματι ο αριθμός του δείκτη των κατά κεφαλήν σημείων οδοφωτισμού της χώρας μας, με βάση τους αριθμούς φωτιστικών σωμάτων των πρόσφατων διαγωνισμών, υπερβαίνει την αναφερόμενη στην παραπάνω μελέτη τιμή των 0,12 ευρώ και προσεγγίζει την ύψιστη στην Ευρώπη, που είναι 0,17 και εντοπίζεται στο Βέλγιο που λόγω φθηνής πυρηνικής ενέργειας φωτίζεται σχεδόν ολόκληρο το μήκος του οδικού δικτύου, τότε μήπως πρέπει να εστιάσουμε εκεί την προσοχή μας προκειμένου να εξορθολογίσουμε τις οικείες ανάγκες φωτισμού, αντί να επιδοτούμε την ασωτεία της ακατάσχετης φύτευσης ως επί το πλείστον εισαγόμενου φωτιστικού εξοπλισμού, προσποισύμενοι ευαισθησία για την κλιματική αλλαγή;

Τίθεται, όμως, εν τέλει το ερώτημα: μπορεί η Ελλάδα να επωφεληθεί από αυτήν την οικονομική συγκυρία προς όφελος της ποιότητας του νυκτερινού της

τοπίου; Αν κρίνει κανείς από το παρελθόν της τύχης των επιδοτήσεων, προφανώς όχι. Είναι αρκούντως ενδεικτικό ότι προ εικοσαετίας, στον Άνω Παντελεήμονα Πιερίας, οι πυγολαμπίδες που είχαν συναχθεί στους θάμνους αντιφέγγιζαν στο λιθόστρωτο του χωριού, ενώ όταν το χωριό απέκτησε, λίγο αργότερα, πλούσιο φωτισμό με κοινοτική επιδότηση αυτές εξαφανίστηκαν. Αντίθετα, στο Μεξικό, το δάσος της Νανακαμίπλα έχει μετατραπεί σε τουριστικό αξιοθέατο ακριβώς χάρη στις πυγολαμπίδες¹³ και, στις Βαλεαρίδες Νήσους¹⁴, αναπτύσσεται ταχύτατα ο απειλούμενος από τη φωτορύπανση αστρονομικός τουρισμός, όταν η διαδικτυακή διαφάνεια του ψηφιακού χάρτη φωτορύπανσης δείχνει μόνον επιδείνωση του φαινομένου στη χώρα, παρά το γεωμετεωρολογικό της πλεονέκτημα που σχετίζεται με την αιθριότητα και τη νησιωτικότητα.

Αν κρίνει όμως κανείς από τη δυναμική της αλληλοδιδασκτικής μας παράδοσης, που έγινε θεσμός στο Σύνταγμα της

Επιδάουρου, παραμένουν ακόμη ζωντανές οι δυνατότητες ανάταξης του νυκτερινού αστικού τοπίου, εφόσον υπάρξει εθνικό παράδειγμα, δηλαδή μια γεύση αριστείας σε μικρή κλίμακα και ελευθερία στην εξάπλωση μιας επηρεασμένης από αυτήν ποιότητας σε μεγάλη κλίμακα¹⁵ καθώς και πνεύμα αισιοδοξίας για την «επιβίωση των πυγολαμπίδων»¹⁶.

Πρόσφατα εγκρίθηκε η τεχνική οδηγία της Διεθνούς Επιτροπής Φωτισμού για το σχεδιασμό του αστικού φωτισμού, στην εκπόνηση της οποίας συμμετείχε, από το 2006, και ο συντάκτης του παρόντος¹⁷. Ο έμπειρος μελετητής φωτισμού Andre Tammes και μέλος της αντίστοιχης συγγραφικής ομάδας σε μία εκ των συνεδριάσεων της τεχνικής επιτροπής που εκπόνησε την οδηγία δε δίστασε να καταθέσει την προσωπική του μαρτυρία για την προοπτική επιτυχίας εγχειρημάτων αναβάθμισης του νυκτερινού αστικού τοπίου, επισημαίνοντας ότι δύσκολα θα μπορέσει κανείς να βοηθήσει στο να αλλάξουν τα πράγματα αν δε βρει πολιτική στήριξη από το δήμαρχο. Αντιστρέφοντας την ίδια σκέψη, θα μπορούσε κανείς να πει ότι δύσκολα θα μπορέσουν να αλλάξουν τα πράγματα αν ο δημοτικός άρχοντας δε βρει την κατάλληλη τεχνική στήριξη. Σε αυτόν τον τομέα καλούμαστε να παρουσιάσουμε επιδόσεις καλύτερες από τις σημερινές, που θέλουν τους κατέχοντες στρατηγικές θέσεις του κλάδου του φωτισμού απόδημους Έλληνες¹⁸ να διαπρέπουν εκτός Ελλάδος, αποσυνδεδεμένοι από τη δική μας εγχώρια πρόοδο.

Εθνικό Παράδειγμα Νυκτερινού Αστικού Τοπίου και Συστήματα του Οικουμενικού Ελληνισμού στο σκοπό αυτό θα μπορούσε λοιπόν να είναι η συνταγή της προόδου και της επιτυχίας του πολιτικού που, εκτός από το άνω όριο φωτισμού στις πόλεις τη νύχτα, θα τολμήσει να εισάγει άνω όριο ρεαλισμού, για την αναχαίτιση του κυνισμού που αντιμετωπίζει με αυτάρεσκη οικειότητα και ανοχή τις παραπάνω θιγείσες, χρόνιες και προπαντός επιζήμιες για το δημόσιο συμφέρον κακοδαιμονίες. Το σενάριο της ταινίας είναι περίπου έτοιμο και τα γυρίσματα χωλαίνουν στη διανομή ρόλων. Οψόμεθα!

Σημειώσεις

- ¹ Γ. Σεφέρης, *Μέρες Θ'* - 1 Φεβρουαρίου 1964 - 11 Μάη 1971, Εκδόσεις Ίκαρος.
- ² El. Marlowe- Columbia University, «Cold War Illuminations of the Classical Past: the Sound and Light Show on the Athenian Acropolis», *Art History*, τόμ. 24, τχ. 4, Σεπτ. 2001 σ. 578-597.
- ³ R. Steinbach et al, «The effect of reduced street lighting on road casualties and crime in England and Wales: controlled interrupted time series analysis», *Journal of Epidemiology and Community Health*, τόμ. 69, τχ. 11.
- ⁴ W. Osterhaus, «Office Lighting - A Review of 80 years standards and recommendations», *Proceedings of the 1993 IEEE, Industry Applications Society Annual Meeting October 2-8, 1993 in Toronto, Ontario/Canada*, σ. 2
- ⁵ Haim, Abraham, Portnov, Boris A., *Light Pollution as a New Risk Factor for Human Breast and Prostate Cancers*, Springer Verlag.
- ⁶ «CIE System for Metrology of Optical Radiation for ipRGC-Influenced Responses to Light», *CIE S 026/E:2018*.
- ⁷ *Haitz's law*, *Nature Photonics*, 2007, τόμ 1, σ. 23.
- ⁸ <http://saatchi.com/en-eg/work/direct-line-tackles-darkness-with-fleetlights-gps-drones-that-light-your-way-home/>.
- ⁹ <https://www.theguardian.com/science/2018/oct/17/chinese-city-plans-to-launch-artificial-moon-to-replace-streetlights>.
- ¹⁰ «Serviceable Luminaires in a Circular Economy», *LIGHTING EUROPE*, 23/10/2017.
- ¹¹ <http://www.düsseldorf-gaslicht.de/>.
- ¹² Σύμβαση TREN/D1/40-2005/LOT9/S07.5 6457, www.eup4light.net/assets/pdffiles/Final/VITOEuPStreetLightingFinal.pdf.
- ¹³ National Geographic, E. Vance & S. Ríos Kuri, www.nationalgeographic.com/photography/proof/2017/08/firefly-fields-mexico-tourism-ecotourism/.
- ¹⁴ <https://www.lookoutpro.com/en/astrotourism-tourism-in-search-of-the-stars/>.
- ¹⁵ Γ. Παϊσίδης, «Η Τέχνη και η Τεχνική της σύγχρονης Νυχτογραφίας», *Τόμος 5^{ος} Πανελληνίου Συνεδρίου Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης*, σελ. 1405-1415
- ¹⁶ G. Didi-Huberman, *Survivance des lucioles*, Les Éditions de Minuit.
- ¹⁷ «A Guide to Urban Lighting Masterplanning», *CIE* 234:2019.
- ¹⁸ Αντιπροσωπευτικά παραδείγματα είναι ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Τουλούζης και συντάκτης της έρευνας της διεθνούς αγοράς για τα LED για λογαριασμό της Ευρ. Επιτροπής Γιώργος Ζήσης (Status of LED-Lighting world market in 2017) και η Γενική Γραμματεία του Lighting Europe, Ουρανία Γεωργουτσάκου.